

Stockholm den 28 augusti 2020

R-2020/1218

Till Justitiedepartementet

Ju2020/01578/DOM

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 3 juli 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över Domstolsverkets hemställan om ändringar i notarietjänstgöringens (1990:469).

Sammanfattning

Enligt Advokatsamfundet riskerar ett avskaffande av möjligheten att tillgodoräkna tidigare arbetslivserfarenhet som notarietjänstgöring avhålla lämpliga kandidater från att ansöka om sådan tjänstgöring. Vidare har notarieutbildningen ett stort utbildningsvärde. Det vore därför olyckligt både ur ett samhällsperspektiv och ur ett arbetsgivarperspektiv om färre jurister får möjlighet att genomgå notarietjänstgöring. Slutligen bedömer Advokatsamfundet att förslaget riskerar leda till färre kvalificerade sökande till ordinarie domaranställningar. Advokatsamfundet avstyrker därför förslaget att möjligheten till tillgodoräknande av tidigare arbetslivserfarenhet som notarietjänstgöring ska avskaffas.

Advokatsamfundet har ingen erinran mot att möjligheterna till s.k. paket- och kombinationstjänstgöring avskaffas.

Tillgodoräknande av tidigare arbetslivserfarenhet

Enligt Advokatsamfundet riskerar förslaget att avskaffa möjligheten till förkortning av notarietjänstgöringen genom tillgodoräknande av erfarenhet från kvalificerat juridiskt arbete att minska notarietjänstgöringens attraktivitet och avhålla lämpliga kandidater från att söka. Detta är problematiskt av flera skäl.

Påverkan på biträdande juristers benägenhet att söka notarietjänstgöring

Notariemeritering är en värdefull och uppskattad merit hos biträdande jurister. Notarietjänstgöringen ses således i dagsläget som attraktiv bland biträdande jurister anställda vid advokatbyrå. Advokatbyråerna bör av samma skäl i stor utsträckning också vara beredda att bevilja tjänstledighet för sådan tjänstgöring. Om möjligheten till tillgodoräknande tas bort minskar det dock incitamenten för biträdande jurister att söka notarietjänst, då deras tidigare erfarenheter inte värdesätts på samma sätt som tidigare. Det ökar också risken för att biträdande jurister nekas tjänstledighet. Vissa biträdande jurister som arbetat en tid vid advokatbyrå går också ner betydligt i lön under notarietjänstgöringen. Sammanfattningsvis innebär alltså en förlängd notarietjänstgöring både ett större risktagande och större uppoffringar för den som söker sådan tjänst och redan är anställd som biträdande jurist. Det kan avhålla lämpliga kandidater från att ansöka. Enligt Advokatsamfundet kan den mycket begränsade enkätundersökning som Domstolsverket genomfört, med ett relativt litet antal respondenter som redan befinner sig under notarieutbildning, inte ligga till grund för slutsatsen att rekryteringsunderlaget skulle vara så gott som opåverkat om tillgodoräknanDET avskaffas.¹

Notarieutbildningens samhällsnytta

Vidare har utbildningen av notarier ett betydande värde för samhället i stort. Genom att ett stort antal jurister får tillfälle att genomgå notarietjänstgöring får inte bara domstolarna en del av sitt arbetskraftsbehov tillgodosett, utan det möjliggör också rekrytering av jurister till åklagar- och kronofogdebanan, vilka har notariemeritering som ett formaliakrav för antagning. Utöver detta medför utbildningen att även andra arbetsgivare kan rekrytera jurister med särskild utbildning och erfarenhet från domstolsarbete, vilket måste anses värdefullt både för statliga myndigheter och privata arbetsgivare.

Som konstateras i hemställan skulle en minskad genomströmning leda till att färre jurister får notariemeritering. Enligt Domstolsverkets beräkningar skulle ett avskaffande av tillgodoräknanDET innebära en årlig minskning med så mycket som cirka 80 notarier per år, vilket inte är obetydligt sett till att det i dagsläget är cirka 560 personer som fullgör notarietjänstgöring årligen. Det skulle med hänsyn till vad som anförts ovan vara olyckligt.

Risker för framtidens domarförsörjning

Att domstolarnas verksamhet uppfyller höga krav på rättssäkerhet och kvalitet är fundamentalt i en rättsstat. Rekryteringen av högt kvalificerade och skickliga domare är därför av synnerlig vikt för det svenska domstolsväsendet. Detta ställer i sin tur krav på att det hela tiden finns ett tillräckligt antal kvalificerade och skickliga jurister som är intresserade av att söka ordinarie domaranställning vid samtliga domstolar i hela landet. Tyvärr synes det i dagsläget finnas betydande problem med domaryrkets attraktivitet och

¹ Se hemställan s. 3 f. och s. 6.

det är inte ovanligt att domstolar har så få sökande till ordinarie domartjänster att domstolarna inte kan rekrytera. En utgångspunkt bör därför vara att antalet sökande till ordinarie domaranställningar måste öka.²

De jurister som genomgått den särskilda domarutbildningen har sedan länge varit en viktig rekryteringsbas för anställningar som ordinarie domare. Strävan under senare år har dock varit att öppna upp domarrekruteringen så att även andra skickliga och väl kvalificerade jurister än de som genomgått den särskilda domarutbildningen, t.ex. advokater, ska anställas som domare i större utsträckning. Det finns flera goda skäl för detta, bl.a. att ett breddat rekryteringsunderlag kan tillföra domstolarna särskilda sakkunskaper inom olika områden och att det kan bidra till att säkerställa domarförsörjningen i hela landet. För att åstadkomma ett bredare rekryteringsunderlag krävs dock åtgärder som skapar intresse för domaryrket bland jurister som inte genomgått den särskilda domarutbildningen.³ Att så många som möjligt får genomgå notarieutbildning är enligt Advokatsamfundets bedömning sannolikt en av de viktigaste åtgärder som kan vidtas för att skapa sådant intresse, då notarietjänstgöringen ger en unik inblick i arbetet som domare. Fullgjord notariemeritering bör därtill, även om detta inte är ett formellt krav, betraktas som en merit vid ansökan om domaranställning.

Vidare är fullgjord notarietjänstgöring en förutsättning för att över huvud taget antas till den särskilda domarutbildningen. Om färre notaries utbildas får det således följden att rekryteringsbasen till den särskilda domarutbildningen minskar, vilket inte framstår som önskvärt med hänsyn till att det behövs fler kvalificerade sökande till ordinarie domaranställningar och att antalet jurister med särskild domarutbildning generellt bedöms behöva öka.⁴

Att under de omständigheter som anges ovan avskaffa möjligheten till tillgodoräknande av tidigare arbetslivserfarenhet, och därmed minska antalet notarieplatser samt genomströmningen av notaries framstår enligt Advokatsamfundet som direkt olämpligt.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

² Se SOU 2017:85 s. 169 f.

³ Se t.ex. Dir. 2016:89 s. 3.

⁴ Se SOU 2017:85 s. 223.